

Az Unitárius Irodalmi Társaság közgyűlése.

Az Unitárius Irodalmi Társaság évi közgyűlését Kolozsvárt, 1943. november 20-án tartotta. A közgyűlést *Józan Miklós* tb. elnök nyitotta meg.

A megnyitó után P. Szentmártoni Kálmán főtítkárral olvasta fel a következő jelentését:

Igen tisztelt közgyűlés!

Az Unitárius Irodalmi Társaság 1943. évi működéséről főtítkári jelentésemet szerencsés vagyok a következőkben megtenni:

1. Az Unitárius Irodalmi Társaság 1943. március 27-én a kollégium dísztermében *Bölöni Farkas Sándor* halálának századik évfordulója alkalmából emlékünnepelet rendezett nagyszámú érdeklődő közönség jelenlétében. Az ünnepély fényét nagyban emelte, hogy azon dr. fái *Fáy István* közoktatásügyi államtitkárral is megjelent *Vásárhelyi János* református püspök kíséretében. Az államtitkárral urat a kollégium előcsarnokában P. Szentmártoni Kálmán főtítkárral fogadta és a díszterembe kísérelte, ahol az ünneplő közönség hatalmas éljenzéssel fogadta, majd dr. *Ferenczy Géza* elnök üdvözölte az Unitárius Irodalmi Társaság nevében.

„*Bölöni Farkas Sándor emlékezete*” címen *Józan Miklós* püspök tb. elnök tartott értékes, lebilincselő megemlékezést *Bölöni Farkas Sándorról*. Méltatta a híres amerikai utazó írói munkásságát, felemlítette gyakorlati alkotásait. Az előadás a hallgatóságra mély benyomást gyakorolt. Elnök záró szavai után a felemelő ünnepség a Himnusz éneklésével ért véget. Az ünnepély után dr. *Fáy István* államtitkárral úr az Irodalmi Társaság vezetőségével szívélyesen elbeszélgetett.

2. Dr. *Ferenczy Géza* ügyvédnek, az Unitárius Irodalmi

Társaság elnökének a marosvásárhelyi ügyvédi kamara előterjesztésére a kolozsvári Magyar Királyi Ferenc József Tudományegyetem arany-doktori diplomát adományozott. Ezen alkalomból dr. *Ferenczy Géza* 50 éves ügyvédi és közéleti tevékenységének elismerésére a marosvásárhelyi ügyvédi kamara a háromszékmegyei helyi bizottsággal együtt 1943 augusztus 22-én Sepsiszentgyörgyön, a vármegyeház dísztermében bensőséges ünnepélyt rendezett dr. *Ferenczy Géza* tiszteletére. Az Unitárius Irodalmi Társaság nevében az ünnepélyen dr. *Kovács Lajos* teol. tanár mondott üdvözlő beszédet. E helyen is igaz szívvel kívánjuk, hogy a jóságos Isten dr. *Ferenczy Gézát*, nagyrabecsült elnökünket sokáig éltesse!

3. Az Unitárius Irodalmi Társaság alapszabályait a belügyminiszteri rendelkezések figyelembe vételével módosítottuk. Az E. K. Tanács a módosított alapszabályokat jóváhagyta és láttamozásra felterjesztette a Belügyminisztériumhoz.

4. Az Unitárius Irodalmi Társaság az unitárius kollégium nagy könyvtárának 28 darab könyvet és 6 folyóiratot adományozott. A könyvtárnok által adott elismerő iratot az Irodalmi Társaság jegyzőkönyvéhez csatoltuk.

5. Szent-Iványi Sándor budapesti vezető lelkész főtitkárnak tudomására hozta, hogy ők Budapesten Kriza János Irodalmi Társaság címen egy új Irodalmi Társaságot akarnak alapítani. Főtitkár az unitárius erők szétforgácsolását nem helyeselte s az ügyet a választmány elé terjesztette. Választmány egyhangulag kimondta, hogy az unitáriusok részére egy Irodalmi Társaság elegendő és egy új Irodalmi Társaságnak a megalapítását nem helyesli. Kolozsvár történelmileg és földrajzilag is az unitáriusok központja Magyarországon s továbbra is annak kell maradnia. Budapesten és a vidéken igyekezni fogunk a lehetőség szerint vándorgyűléseket tartani.

6. Egyházunk minden jelentős intézménye kapott elhelyezést a kollégium díszes épületeében. A Dávid Ferenc Egyletnek s az „Unitárius Közlöny”-nek is van egy külön helyisége. Még a múlt évben kértük a mélt. és főtiszt. E. K. Tanácsot: kegyeskedjék az Unitárius Irodalmi Társaság és a „Keresztény Magvető” szerkesztősége részére is valahol egy kis szobát átengedni. Erre annál is inkább szükség van, mert tervbe van véve egy Unitárius Lexikon szerkesztése, amely állandó jellegű mun-

kasságot követel. Főtitkár az ügyet személyesen is sürgette, de eredménytelenül. Most főtitkár újabb kérést adott be az E. K. Tanácshoz.

7. Főtitkár, mint „nemzeti összekötő” résztvett a Nemzetpolitikai Szolgálat összejöveleiben, a tanulságos előadásokat meghallgatta s a maga részéről is igyekezett mindent elkövetni az egységes és fegyelmezett nemzeti közvélemény kialakulására. Állandóan figyelte a különböző társadalmi osztályok életmegnyilvánulásait, hangulatát s az illetékes helyről küldött kérdőpontokra mindig igyekezett kimerítő és lelkiismeretes tájékoztató válaszokat adni. Az „Országépítés” díjtalanul küldött példányait havonként kétszer szétosztotta.

8. Az Unitárius Irodalmi Társaság az 1943. év folyamán két nagyszerű felolvasó ülést tartott. Az elsőt Kolozsvárt október 10-én. *Józan Miklós* tb. elnök tartotta a megnyitó beszédet, melynek keretében meleg szeretettel emlékezett meg *Herczeg Ferencről*, az írófejedelemről, születésének 80-ik évfordulója alkalmából. Méltatta röviden a nagy elbeszélőt, drámaíró, regényíró és publicistát. *Herczeg Ferenc* alkotásai örök értéket képviselnek a magyar irodalomban. Műveit lefordították több idegen nyelvre, színműveit ismeri az egész világ s ezekkel külföld előtt is megismertette a magyar szellem színvonalát. Mikor 1927-ben a Revíziós Liga megalakult, őt választotta elnökévé s itt is megbecsülhetetlen szolgálatokat tett a magyar hazának. Az Unitárius Irodalmi Társaság is örömmel csatlakozik azokhoz, akik országszerte hálás kegyelettel ünnepelték *Herczeg Ferencet*.

A tárgysorozat folyamán *Ferencz József* választmányi tag tartotta: „Az unitarizmus térfoglalása városunkban” címen székfoglalóját. Ezt követte *Létay Lajos* székfoglalója, aki három költeményét adta elő. Majd dr. Gündischné Fogarassy Klára Schubert dalokat énekelt P. Szentmártoni Kálmánné zongorakiséretével. A lelkes közönség az összes szereplőket szűnni nem akaró tapssal ünnepelte. Ezután *Józan Miklós* tb. elnök átadta *Ferencz Józsefnek* és *Létay Lajosnak* az Unitárius Irodalmi Társaság díszoklevelét. A lelkes magyar ünnepség a Himnusz éneklésével ért véget.

Második felolvasó ülését az Unitárius Irodalmi Társaság az 1943. évi Országos Protestáns Napok keretében tartotta

Az Unitárius Irodalmi Társaság közgyűlése.

Budapesten a Koháry-utcai unitárius templomban október 30-án a következő tárgysorozattal:

1. Elnöki megnyitót tartott: Józán Miklós tb. elnök.

2. A tolerancia a XVI. században. Székfoglaló. Tartotta: Botár Imre r. tag.

3. Énekelt Czaneck Zsuzsánna énekművésznő.

4. Elbeszélés. Felolvasta: Gyallay Pap Domokos vál. tag.

5. Orgonán játszott Gergely Ferenc orgonaművész.

6. Bezáró, tartotta: Józán Miklós.

7. Himnusz. Énekelte a közönség.

Az Unitárius Irodalmi Társaságnak ez a bemutatkozó felolvasó ülése minden tekintetben kitűnően sikerült. Tervbe vetjük, hogy felolvasó üléseinkeet a Protestáns Napok keretében a következő években is mindig megtartjuk.

9. Mult évi beszámolóink óta unitárius íróktól önállóan a következő művek jelentek meg:

1. Dr. Abrudbányai János: A vallás és a mai koreszmék.

2. Az unitárius egyház teológiai akadémiajának értesítője az 1942—43. isk. évről. Szerk.: Dr. Abrudbányai János.

3. Dr. Abrudbányai János: Bizonyosság a vallásban.

4. Dr. Boros György: „Szívemet hozzád emelem” c. imakönyve új kiadásban.

5. Bölöni Farkas Sándor: Nyugateurópai utazás. Bevezetéssel ellátta: Dr. Jancsó Elemér.

6. „Egy istenünk, egy magyar hazánk”. Szerk.: Dr. Abrudbányai János és Ferencz József.

7. Jánosfalvi Sándor István: Székelyhoni utazás a két Homoród mellett. Bevezetéssel ellátta: Benczédi Pál.

8. Benczédi Pál: A szombatosság vádjá. Kolozsvár, 1943. 12 l.

9. Józán Miklós: Aratás.

10. A kolozsvári unitárius gimnázium évkönyve az 1942—43. évről. Szerk.: Gálffy Zsigmond.

11. A magyarországi unitárius egyház Egyházi Főtanácsának 1943. évi márc. hó 28—29. napjain tartott üléséről felvett jegyzőkönyv. Szerk.: Dr. Kiss Elek.

12. Dr. Kiss Elek: Magyar nemzeti hit- és erkölcsstan.

13. Lakatos István: Kodály művészetének útja Erdélyben. Budapest, 1943.

14. Lakatos István: Bibliografia az 1919—1940. között erdélyi szerzőktől önállóan megjelent magyar zenei vonatkozású munkákról. Kecskemét, 1943.

15. Magyarság és vallás. Az Egyetemes Unitárius Lelkész-kör kiadása.

16. Simén Dániel: Reformáció és unitarizmus.

17. Szent-Iványi Sándor: „Magosságok felé”. (Hungaria kiadása.)

10. Örömmel jelentem, hogy Márkos Albert vál. tag Uzoni-Fosztó egyháztörténetének első kötetét lefordította magyar nyelvre. Dr. Ferenczy Géza elnök a fordítást átnézte s erről részletes jelentést tett a választmánynak. Jelen viszonyok mellett a fordítás kiadására gondolni nem lehet. Megpróbáljuk az egyház szolgálatában levő gépirónókkal legalább 3—4 példányban a fordítást sokszorosítani. A választmány Márkos Albertnek fáradságos munkájáért hálás köszönetét fejezte ki s egyben kéri egyházi főhatóságot, hogy neki legalább ezer pengő jutalomdíjat utaljon ki.

A nagyméltóságú Vallás- és Közoktatásügyi Miniszter úr 1941-ben 400 pengő segélyt utalt ki Irodalmi Társaságunknak. Most újra kértük a Miniszter urat, hogy kegyeskedjék az Unitárius Irod. Társaságot, közhasznú, magyar nemzeti munkájában továbbra is támogatni és részére segélyt utalni.

Az Unitárius Irodalmi Társaság 1943. október 30-iki határidővel pályázatot hirdetett Péterfi Dénes, dr. Költő Gábor és dr. Tóth György életrajzának megírására. Sajnálattal jelentem, hogy egyetlen pályamunka sem érkezett. Talán a háborús viszonyokkal indokolható ez az elszomorító körülmény s ezért a pályatételeket újra kihirdetjük. Kapcsolatosan unitárius íróink figyelmét felhívjuk arra, hogy másvallású kutatók kolozsvári és székelykeresztúri könyvtáraink kiadatlan anyagát szorgalmasan kutatják és hozzák nyilvánosságra. Kívánatos volna, hogy ebbe a munkába fiatal unitárius íróink is bekapcsolódjanak.

11. Az Unitárius Irodalmi Társaságnak van jelenleg 27 alapító, 34 választmányi, 63 rendes, a művészeti osztálynak 4 tagja, összesen 128 tagja. Ebben a számban benne vannak az Unitárius Irodalmi Társaságnak azon tagjai is, kik a bécsi döntés után Dél-Erdélyben maradtak, akiknek visszatérését szüntelenül meleg szeretettel várjuk.

Az Unitárius Irodalmi Társaság közgyűlése.

Mély sajnálattal jelentem, hogy az év folyamán a választmány tagjai közül elhunyt *Gálfi Lőrinc*. Elhunytja fölötti mély fájdalomukat jegyzőkönyvileg is kifejeztük. Nyugodjék csendesen!

12. Az Unitárius Irodalmi Társaság választmánya 1943. november 12-én tartott ülésén rendes tagnak egyhangulag megválasztotta dr. *Bodor András* és dr. *Gálfi Mózes* tanárokat.

Az Unitárius Irodalmi Társaság vagyoni állapotáról részletes jelentést *Hadházy Sándor*, az Irodalmi Társaság pénztárnoka fog tenni.

Ezekben voltam szerencsés az Unitárius Irodalmi Társaság 1943. évi munkálkodásáról jelentésemet megtenni s tisztelettel kérem az igen tisztelt közgyűlést, sziveskedjék azt tudomásul venni.

Közgyűlés a főtitkári jelentést tudomásul vette s kapcsolatosan elhatározta, hogy az „Unitárius Irodalmi Társaság” címe ezután legyen: „*Krizsa János Unitárius Irodalmi Társaság*”.

Főtitkár jelentése után *Hadházy Sándor* pénztárnok tett jelentést az Unitárius Irodalmi Társaság vagyoni állapotáról.

A közgyűlés folyamán *Vári Albert* lemondott felelős szerkesztői tisztségéről. A november 22-én tartott választmányi és ugyanazon napon folytatólagosan tartott közgyűlés úgy határozott, hogy 1944. január 1-től a „*Keresztény Magvető*” című folyóiratnál lesz: Főszerkesztő: *Vári Albert*, felelős szerkesztő és felelős kiadó: *P. Szentmártoni Kálmán*. Szerkesztő bizottsági tagok: *Dr. Abrudbányai János, Benczédi Pál, Ferencz József, Kovács Lajos, Lőrinczy László, Sütő Nagy László, Szabédi László, Szent-Iványi Sándor*.

P. Szentmártoni Kálmán.

IRODALOM.

JÓZAN MIKLÓS: „SZENTŐL SZEMBE” (Rádiós beszédek és alkalmi előadások). Csinos kiállítású, vaskos könyv fekszik előttünk, több mint háromszáz kilencven oldal. Sokat ígérő szerzői név a címlapon: Józan Miklós. Tulajdonképpen helytelenül használtuk a „sokat-ígérő” kifejezést, mert ez a név már nem ígérlet, hanem kezeség, érték-jelző és beteljesedés. Kezeség arra nézve, hogy ami e könyvben van, az a szó legnemesebb értelmében irodalom és irodalmi, mint stílus és mint gondolat egyaránt. Értékjelző, mint a márka a finom porcellánon, mely előre figyelmeztet, hogy művészetről és nem mesterségről van szó. És valóban ha végig olvassuk ezt a mondanivalókban súlyos könyvet, a harminckét szebbnél-szebb rádió prédikációt, melyeknek hangulatában megérezzük az avatott lélek szavakon túli mondanivalóját is, amint „szentől-szembe” áll egy Istenével vagy szemébe néz nemzetének és ember-testvéreinek, vagy amikor elmélyedünk alkalmi előadásainak képeiben, melyekben nagy keresztények alakjait festi meg, meglepő újszerűséggel és nagyvonalúsággal, amikor megcsodáljuk gondolat-bőségét és irányának költői lendületét, mellyel könnyedén ragad a szellem és a lélek magasságai felé, hol értelmét és célját látja meg a fölvetett nagy kérdéseknek, — akkor a Józan Miklós-i név érték-jelző ígérletén túlmenően, valóságos bizonyítékát látjuk művészetének, mely nem a mesterség technikájából, a foglalkozás szükségyszerűségéből, hanem a hivatás nemes ihletettségből fakad. És ha azt mondtuk, hogy a Józan név nem ígérlet, hanem beteljesedés is, akkor erre is bizonyosság ez a könyv. Egy tiszta ember bizonyága, akinek a lelke, gondolatvilága, jelleme Jézusian egyszerű és imádságos, kinek szeretete a hazafiúi lángholás és nemesveretű humánus ötvözet, akinek vallása dávidferencien fevilágosodott. Igen, ez a könyv egy élet-beteljesedés